

Nationaal Archief
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Nummer Toegang: 2.21.089

**Inventaris van het archief van dr. F.W.T. Hunger
[levensjaren 1874-1952], 1899-1924 (1978)**

J.L. van der Gouw

Nationaal Archief, Den Haag 1952

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	7
De verwerving van het archief.....	8
Verwant materiaal.....	9
Beschikbaarheid van kopieën.....	9
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11
A. ONDERZOEK NAAR DE KLAPPERCULTUUR IN NEDERLANDS-INDIE.....	11
B. PUBLICISTISCHE ACTIVITEITEN.....	13
C. OVERIGEN.....	14

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Collectie 127 F.W.T. Hunger

Periodisering:

archiefvorming: 1899-1924

oudste stuk - jongste stuk: 1899-1978

Archiefbloknummer:

C25074

Omvang:

38 inventarisnummer(s) 0,40 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Soort archiefmateriaal:

Normale geschreven, getypte en gedrukte documenten, geen bijzondere handschriften.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

F.W.T. Hunger

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Dr. F.W.T. Hunger (1874-1952) wijdde zijn leven geheel aan de studie van de geschiedenis der botanie. Van zijn nalatenschap werd een kleine verzameling inzake dr. F.W. Junghuhn aan het Nationaal Archief overgedragen. Junghuhn verwierf faam met studies betreffende etnologie, geologie en botanie van Nederlands Oost-Indië. De collectie werd in 1982 en in 1986 aangevuld met elders gevonden dossiers van Hunger.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Collectie 127 F.W.T. Hunger, nummer toegang 2.21.089, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Hunger, 2.21.089, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

De verzamelaar van deze kleine collectie was dr. F.W.T. Hunger, geboren 3 april 1874 in Amsterdam. Hij studeerde botanie in Leiden, Jena, Brussel en Napels.

Van 1899-1905 was hij werkzaam bij 's-Lands Plantentuin in Buitenzorg, daarna enige jaren als lector in de tropische botanie in Utrecht en vervolgens weer in Oost-Indië als directeur van het Verenigde Proefstation voor de Bergcultures op Java. Reeds in deze tijd hadden zijn publicaties op botanisch gebied een sterk historisch karakter.

In patria teruggekeerd wijdde hij zich geheel aan de studie van de geschiedenis der botanie. In 1917 werd hij lector in dit vak aan de Rijksuniversiteit in Leiden en was daar de eerste directeur van het Instituut voor de geschiedenis van de Medicijnen en de Biologie. Omtrent zijn publicaties verschaft de hierachter als bijlage opgenomen bibliografie de nodige informatie.

De laatste twintig jaar in Voorschoten woonachtig en tot op vrijwel de laatste dag bezig met zijn studies, overleed dr. Hunger op 3 juni 1952 in Leiden.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Behalve een uitgebreide en zeer kostbare bibliotheek, waarvan de incunabelen reeds in het najaar van 1951 bij Hertzberger waren geveild, liet dr. Hunger een grote verzameling schrifturen na. De familie verzocht mij, als persoonlijk vriend van de overledene en het nauwst in zijn werk van de laatste jaren betrokken, deze papieren te sorteren, te vernietigen wat geen waarde (meer) had en te adviseren omtrent de bestemming van het overblijvende. Het gevolg hiervan was, dat een verzameling aantekeningen en voorwerpen betreffende Oost-Indië werd overgedragen aan het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam, een zeer uitgebreide documentatie inzake 16de eeuwse medici en botanici aan de bibliotheek der Rijksuniversiteit in Leiden en een kleine verzameling inzake dr. F.W. Junghuhn aan het Nationaal Archief. Inzake een onvoltooide biografie van Rembertus Dodonaeus met de daarbij behorende documentatie is tot op dit ogenblik nog niets beslist.

Franz Wilhelm Junghuhn, geboren in Mansfeldt in 1809, kwam in 1835 in dienst van het Nederlandsch-Indisch gouvernement als officier van gezondheid. Als lid van de Natuurkundige Commissie verrichte hij baanbrekende studies op het gebied van de etnologie, geologie en botanie van Nederlands Oost-Indië. Sedert 1855 was hij inspecteur van de kinacultuur; hij overleed in Lembang in 1864. Bij zijn 100e geboortedag verscheen een Junghuhn gedenkboek (1909).

Met het verzamelen van de hier beschreven stukken begon dr. Hunger reeds tijdens zijn werkzaamheden bij 's-Lands Plantentuin met de bedoeling te komen tot een wetenschappelijke biografie van Junghuhn. De collectie vertoont op allerlei punten sporen van een poging tot bewerking. Haar voornaamste waarde ontleent zij aan het feit, dat zij naast het archief van het Ministerie van Koloniën, een - naar het schijnt - vrij complete verzameling geeft van afschriften van stukken (soms ook originelen, blijkbaar duplicaten) uit gouvernementsarchieven, voor zover deze op Junghuhn betrekking hadden, waardoor voor de Junghuhn studie in de toekomst de bronnen en het Nationaal Archief niet weinig zijn verrijkt.

J.L. van der Gouw

September 1952

In 1982 werd de verzameling aangevuld met enkele dossiers van Hunger, die verspreid werden aangetroffen in de series Memories van Overgave van Indische bestuursambtenaren, die werden overgedragen door het Koninklijk Instituut voor de Tropen. Het is aannemelijk, dat deze verzameling niet compleet is.

Voor verdere gegevens over de activiteiten van Hunger zij de onderzoeker verwezen naar het Koninklijk Instituut voor de Tropen.

J.A.A. Bervoets

Maart 1982.

In 1986 werd de verzameling aangevuld met een dossier van Hunger, dat werd aangetroffen in het archief van ir. J. van der Waerden als voorzitter van de Nederlands-Indische Commissie tot ontwikkeling van de Fabrieksnijverheid, dat indertijd werd overgenomen van het Koninklijk Instituut voor de Tropen. De beschrijvingen werden gemaakt door mej. Senja Kala Yaha, stagiaire van het Indonesische Arsip Nasional bij de Tweede Afdeling van het Algemeen Rijksarchief. [Het huidige Nationaal Archief]. Gezien de vele aanvullingen sinds 1952 is besloten tot een systematische herordening van het archief van Hunger.

De mogelijkheid wordt niet uitgesloten, dat meer archivalia van dr. Hunger zich bevinden bij het Koninklijk Instituut voor de Tropen in Amsterdam.

De materiële omvang van dit archief bedraagt een halve strekkende meter.

A.M. Tempelaars

Juli 1987.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Inbewaringgeving van een particulier archief, niet in eigendom verkregen

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

A. ONDERZOEK NAAR DE KLAPPERCULTUUR IN NEDERLANDS-INDIE.

"Cocos Nucifera, handboek voor de kennis van den cocospalm in Nederlandsch-Indië, zijn geschiedenis, cultuur en producten", 1916.

Zie tevens de publicatie van Hunger:

- 1-8** Verzamelde stukken in verband met het onderzoek van dr. F. W. T. Hunger naar de klappercultuur in het gouvernement Celebes.
(1907) 1918-1922 8 omslagen
- 1** Circulaires van de Gouverneur van Celebes en Onderhorigheden houdende aanwijzingen voor de klappercultuur, 1907 en z.j.
  - 2** Stukken betreffende de aanplant van klapperbomen op diverse eilanden nabij Makassar, z.j.
  - 3** Ingekomen rapporten betreffende de ziekte van klapperbomen in de onderafdelingen Sindjai, Boeton en Saleijer. Afschriften. 1918, 1920-1921
  - 4** Verslagen van reizen naar Boeton, Moena en de afdeling Loewoe tot onderzoek van de mogelijkheden voor de "grootte landbouw", voorts een onderzoek naar pisangsterfte en klapperziekte, 1918-1920
  - 5** Nota van dr. Cramer, hoofd van de afdeling Landbouweconomie, betreffende de mogelijkheden tot landbouw in Zuidwest-Celebes, 1921
  - 6** Beknopt reisverslag van dr. Van Hall, verbonden aan het Departement van Landbouw, inzake de klapperondernemingen Mapilio, Medatti en Malosso; met een Duits rapport als bijlage, 1920
  - 7** Staten van uitvoer van copra vanuit het gouvernement Celebes; met opgave van de klapperondernemingen, 1920-1922
  - 8** Stukken betreffende de kwaliteitsverbetering van Celebes-copra, 1921
- 9-12** Verzamelde stukken in verband met het onderzoek van Dr. F. W. T. Hunger naar de klappercultuur in de residentie Manado.
1912-1921 4 omslagen
- 9** Stukken betreffende de uitvoer vanuit Manado van copra en rotting, 1912, 1921
  - 10** Jaarverslagen van de ambtenaar ter beschikking van de Commissie van Toezicht op de landbouwcursus in Tondano en van de Handelsvereniging in Manado, 1915, 1920
  - 11** Jaarverslagen van de Volksbank Tonsea in Manado over 1915-1920, eerste tot zesde boekjaar, 1916-1921
  - 12** Documentatie over de klapperteelt: ingekomen voorschriften, rapporten en statistieken van bestuursambtenaren, 1919-1921
- 13-16** Verzamelde stukken in verband met het onderzoek van dr. F. W. T. Hunger naar de klappercultuur in de residentie Amboina.
1915-1921 4 omslagen
- 13** Catalogus van de gewestelijke bibliotheek van Amboina; met supplement, gedrukt, 1915-1916
  - 14** Ingekomen aardrijkskundige verslagen van de onderafdelingen Amahei, Oost-Ceram en Wahei, met bijlagen, 1919

- 15** Nota-wisselingen van de resident van Amboina en de gezagvoerder van Amahei met gouvernementsinstanties in Batavia naar aanleiding van rapporten van de landbouwleraar A. J. Koens over de politiek-economische toestand in de residentie; met krantenartikelen, 1920 . Afschriften.
- 16** Ingekomen staten en rapporten over de klappercultuur op Ceram, de Aroe- en Kei-eilanden; met kaarten en correspondentie, 1921
- 17-19** Verzamelde stukken in verband met het onderzoek van dr. F. W. T. Hunger naar de klappercultuur in de residentie Ternate.
1915-1922 3 omslagen
- 17** Afschriften van correspondentie van de resident van Ternate over het tegengaan van misbruik van de alcoholhoudende drank sagoweer, 1915-1917 en z.j.
- 18** Correspondentie van dr. Hunger met directieleden van de Batjan Archipel Maatschappij in Den Haag naar aanleiding van zijn bezoek aan de plantages op Batjan, 1920-1921
- 19** Briefwisseling en aantekeningen naar aanleiding van zijn studiereis; met afschriften van correspondentie van de resident over de klappercultuur, 1921-1922
- 20-27** Verzamelde stukken in verband met het onderzoek van dr. F. W. T. Hunger naar de klappercultuur in Nieuw-Guinea.
1909-1924 8 omslagen
- 20** Krantenartikelen en gedrukte rapporten houdende geografische gegevens over Nieuw-Guinea, 1909-1921
- 21** Afschriften van de correspondentie van de resident van Amboina over de concessies in Zuidwest Nieuw-Guinea en de daarop rustende erfpacht, 1913-1917 en z.j.
- 22** Briefwisseling van Hunger over zijn onderzoekingen in Nieuw-Guinea, 1920-1922
- 23** Stukken betreffende het onderzoek naar de kredietwaardigheid van de Cultuur- en Handelsmaatschappij "Kelapa" in Amsterdam, 1920-1921
- 24** Staten betreffende de klapperteelt en copra-uitvoer vanaf 1910; met kaarten van de klapperaanplantingen op Nieuw-Guinea, z.j. (na 1920)
- 25** Tekst van de Marind-Anim legende over de klapperboom opgetekend door de missionaris P. Vertenten MSC. met lijst van etnografische aantekeningen, 1921
- 26** Exemplaren van het Algemeen Handelsblad houdende artikelen over de verlening van concessies aan een Duits concern, 1924
- 27** Eigenhandige aantekeningen van Hunger over land en volk van Nieuw-Guinea; met uittreksels uit ambtelijke memories van overgave, z.j.

B. PUBLICISTISCHE ACTIVITEITEN.

- 28-31** Afschriften van stukken, aantekeningen en verdere bescheiden ten behoeve van een biografie van Junghuhn.
z.j. 4 omslagen
28 Betreffende de jaren 1835-1844
29 Betreffende de jaren 1845-1848
30 Betreffende de jaren 1845-1848
31 Betreffende de jaren 1848-1856
- 32** Correspondentie en aantekeningen ten behoeve van een biografie over F. W. Junghuhn.
z.j. 1 omslag
- 33** Dissertatie van Hunger over "Die oberflächlichen Schleimbildungen im Pflanzenreiche", ter verkrijging van de doktorsgraad aan de filosofische faculteit van de Gesamt-Universität van Jena.
1899 1 deeltje
- 34** Manuscript van een levensbeschrijving van Rembert Dodoens, (Rembertus Dodonaeus, 1516-...) kruidkundige.
z.j.
De levensbeschrijving was in 1952 onvoltooid.
Schema's tot voltooiing van deze biografie berusten bij de Koninklijke Bibliotheek.
- 35** Overdruk van een artikel "Over het geboortejaar van Rembertus Dodonaeus", gepubliceerd in het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde.
1923 1 deeltje

C. OVERIGEN.

- 36** Pasteltekeningen houdende afbeelding van een inlandse woning en een portret van Hunger.
1921 2 stukken
- 37** Catalogus van de veiling van vroege kruidboeken uit de bibliotheek van dr. Hunger, bij Menno Hertzberger, antiquair in Amsterdam.
1951 1 deeltje
- 38** Ingekomen brief van H. J. van Mook naar aanleiding van een vriendschapsbetuiging; fotokopie met geleidebrief aan de Rijksarchivaris van de Tweede Afdeling.
1978 2 stukken